

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A »Népnevelők pesti egyletének«, az »Egyetemes tanítógyűlés 50-es bizottságának«, a »Budapesti tanítótestületnek«, az »Eötvös-alapgyűjtő központi bizottságnak«, az »Országos paedagogiai társaságnak«, a Czeglédvidéki — s több tanítóegyletnek rendes közlönye.

Felelős szerkesztő: Lakits Vendel.

Megjelenik e lap minden szombaton. **Előfizetési ára:** Egész évre 4 ft, félévre 2 ft, negyedévre 1 ft. **Hirdetések** 2 has. petit soronként 10 krral számíttatnak. **Kéziratok** a szerkesztőhöz (Józsefváros, Bezerédy-utca 1. sz. iskola); **előfizetési pénzek**, reclamatiók sat. Weiszmann testvérekhez mint kiadókhoz (V. ker., Lipótváros, nádor-utca 14. sz.) küldendők.

A szoktatás módszere.

Bevezetés. Ha a t. olvasók e cikk címének első olvasása alkalmával azt hinnék talán, hogy én egy ismert tétel ismétlésével szándékozom untatni, a mennyiben a szoktatást minden paedagogiai tankönyv tárgyalja, akkor csalódnak; mert ellenkezőleg, én ezen régi témát új alakba akarom önteni; az én szándékom inkább a t. olvasókat ezen fogalomnak egészen új felfogásához szoktatni. Valamint a vegyész az anyag maradását és egységét, a phisicus az erők egységét, a physiologus az alakok egységét, a természetbuvár általában a törvények egységét igyekszik kutatni: ép úgy akarom én is itt megkísérteni a nevelés összes műveleteit a szoktatásra visszavezetni; s valamint újabb időben minden tudomány, még a nyelvtudomány és a nemzetgazdaságtan is, az inductio segítségével a természettudományok módjára dolgoztatik ki: ép úgy akarom én is a fent nevezett tételt kevésbé metaphisicai szempontból, mint inkább ember- és élettani alapon kidolgozni. Hogy ezen kísérletnek minő sikere lesz, azt a t. olvasó ítéletére bízom.

*

1. §. A szoktatás lényege, forrása és oka. Szoktatni annyit tesz, mint kieszközölni, valamely eselekvést mindaddig végezni, míg az minden erőfeszítés nélkül, sőt szükségképen, önkéntelenül is megtörténik.

Szoktatni a »szokni« szóból származik, mely szó értelemre nézve megegyez a »sok« számnévi melléknévvel, mivel »szok« annyit jelent, hogy valaki sok ízben tesz valamit.

Az emberek és állatok fejletlen szervekkel és ösztönökkel jönnek világra. Egy újdonszülött sem nem lát, sem nem hall, fejét fenntartani, állani vagy járni nem képes. Több homályos érzet folytán több mozgást ismét. Szeme megszokja a világosságot, füle a hangot, teste a levegő nyomását, hőmérségét stb. Szóval az önfentartás, az érzelmek készítetik őt szerveinek gyakorlására, szükségleteinek kielégítésére és ekként a szoktatásokból szokások keletkeznek.

Hányszor kell a gyermeknek kezét szájára tenni, hogy e mozgást

könnyűséggel végezhesse. Tehát az érzelmek, a szükség, az élet fenntartása, az élvezet, ezek okai a szoktatásnak.

Az állat és a gyermek csakis szoktatás által fejlődik; a szokás pedig második természetté válik.

Az embernél is az eredeti természetnél fogva minden inger behatására azonnal mozgás áll be, a szoktatás által keletkezik a második emberi természet, melynél fogva az ingerre előbb a megfontolás és azután a tett következik.

Az eredeti természetnél fogva az ember bizonyos hatások irányában egészen közönyös. A szoktatás folytán mindinkább növekedik az ingerlékenység, az érzékenység és fogékonyság; és így lesz az ember culturemberre. Később a képzetek, eszmék és az akarat a szoktatás okaivá lesznek.

A szoktatás módszerénél majd ismét visszatérünk a szoktatás okaira; most hogy szokások létrejőjenek, az érzetek-, ösztönök-, érzelmek- és képzeleteket, szóval a szoktatás természetes okait kell alkalmazásba venni.

E szavak: ismételni, gyakorolni, idomítani a »szoktatni« szóval értelmi rokonságban vannak.

Ha az ember egy cselekvést csak egyszer végzett és azt még egyszer teszi, úgy azt ismétli. A tanító pl. egy mondatot ismételtet.

Gyakorlás alatt valamely cselekvés vagy ügyességnek többszöri ismétlését értjük, hogy ez által jártasságot szerezhessen magának az illető a cselekvésben. Így pl. gyakoroltatja a tanító a gyermekekkel az egyenes vonalak rajzolását.

Az »idomítás« nem egyéb, mint mechanicus begyakorlás.

A »szokás«, latin nyelven = habitudo, habēre = birni szóból származik; s valóban szoktatás által juthatunk valamely ügyességnek birtokába. Lehet azonban valamely cselekvést ismételni, többször gyakorolni a nélkül, hogy szokásunkká válnék. De a szoktatás ismétlés és gyakorlás nélkül lehetetlen. Szokás németben annyi mint »Gewohnheit«, származik ezen szóból »wohnen« (lakni). A lakás oly hely, a melyen hosszabb ideig tartózkodunk.

2. §. A szokás hatalma és okozata. Mielőtt a szoktatás céljáról és módszeréről beszélnénk, célszerűnek tartjuk a szoktatás csodás hatásáról észleleteinket röviden előrebocsátani. Oly erő ez, mely nagyot, meglepőt és jót, de egyszersmind roszt is teremthet. Ezen erő műve növényeknél ép úgy mint állatoknál, de különösen az embereknél mutatkozik.

A szokás változása átörökölhető hatást szokott előidézni, mint ezt azon növények virágzási korszakánál látjuk, melyeket egyik éghajlatból a másikba ültetünk át. Az állatokra nézve az egyes testrészek növekvő használata vagy nem használata még határozottabb benyomással van. Így pl. a házi kacának szárnycsontjait kisebbeknek, végtagsontjait pedig erősebbeknek találjuk a vad kacának csontjaival összehasonlítva. Ez azon körülménynek tulajdonítandó, hogy a házi kacsá ritkábban repül és gyakrabban jár, mint vad testvérei. Azon tehenek és kecskék, melyeket fejni szoktak, nagyobb teriméjű emlővel bírnak, mint azon tehenek, melyek nem fejetnek.

Lubbock angol tudós egy »polyergus« nevű hangyafajról tesz említést, mely társaságban él és melyet a rabszolgahangyák etetnek. Ha

ez utóbbiak eltávoznak, úgy a hangyák éhen vesznek dúsan felszerelt mézkeszletök mellett; mert az évek folyama alatt az evést annyira elfelejtették, hogy azt a rabszolgák segítsége nélkül nem végezhetik.

Az emlősök és madarak idomítása, szelidítése csakis szoktatás által érhető el. Igen sok ösztön részint szoktatás, részint öröklés által az állatok tulajdonává lett. Már a görög bölcsök egyike az öröklési ösztön és a szokás hatalmát következő módon mutatta ki: Két kutyát állított maga elé, egy vadászkutyát és egy mézjároskutyát, az elsőnek egy nagy adag nyers húst adott, a másiknak pedig egy fogolyt. Azonban mi történt? A vadászkutya a fogoly után kapott, a másik ellenben a hús után.

Még csodálatosabb és rejtélyesebb a szoktatás hatalma az embernél.

Az embernek nincs oly szerve, melyet többszöri használat és gyakorlat által nem lehetne erősíteni és edzeni. A rövid- vagy messze látás, az érzékenység levegő, hő és hideg iránt, a finom hallás, szóval az ember összes érzékei, a beszéd szervei csakis a szoktatás által nyerik a működéshez megkívántató ügyességet és jártasságot. Az izmok gyakorlás által nyerik erejüket; a kovácsok rendszeren erős izomzattal bírnak. Evezőknek köztakarójuk a kezen igen erős szokott lenni; a buvárok a légzést sokáig képesek visszatartani. Az ember gyomra szoktatás által nagyobb adag méreggel is megbarátkozik és a leghathatósabb gyógyszerek is vesztik hatásukat a szoktatás által.

A gyógyítás módja is igen gyakran a szoktatáson alapszik, a mennyiben pl. hűtött végtagok villamos ingerek behatása folytán lassankint mozgáshoz szoktattatnak vagy gyenge izomzatu egyének testgyakorlat által izmaik fejlődését elősegíthetik. Az ember a szokott kevert táplálékkal felhagyhat és az azelőtt annyira nélkülözhetetlen hústápanyag mellőzésével táplálkozhatik, minden, a szervezetre háramló kár nélkül, mint ezt az úgynevezett vegetariánusok életmódja eléggé bizonyítja.

Az idegek és agysejtek gyakorlás által erősíttetnek. A művelt népek, kik szellemileg foglalkoznak, nagyobb agygyal bírnak, mint a vad népek, melyek keveset gondolkodnak. Élettani és kifejlődéstani törvényyné lett tehát, hogy az ember szerveinek működése és szerkezete egymással szoros oki viszonyban vannak. De nemcsak a testre, hanem a lélekre is nagy hatalmat gyakorol a szokás.

A tárgyak és ismertető jegyeiknek felfogása, azoknak egymástól való megkülönböztetése csak gyakorlat által érhető el. »Gyakorlat teszi a mestert.« Az emlékezet, a képzetek visszaidézése, a képzelem működése a gyakorlat által erősíttetik. Az eszmetársulat, az ítélő tehetség, szóval a gondolkodás csakis a szoktatás által vezethet eredménydús művekre. Azért mondja a közmondás: »Az ismétlés minden tudás anyja.« Hajlamból szoktatás által szeretet lesz, rokonszenyből barátság keletkezik. Burdach a szoktatást az érzelem emlékezetének nevezi. Minden mozgásunk, ösztönünk, vágyaink, kívánataink szoktatás által erőre tesznek szert. Innen a közmondás: a szokás második természet.

Livingstone néhány afrikai néptörzsről azt mondja: afrikai barátainak gyakran ajándékoztam vaskanalat, és mulattató látványt nyújtott az, hogy a kézzel való evés mégis győzött a kanállal való evés fölött, habár nagyon örültek a kanalaknak. Az ételt kezükkel tették a tányérból a kanálba és úgy ettek.

A szoktatás által a képzetek ellenállhatlan hatalmat nyernek; így származik az akarat, a jellem, a szenvedély. Egy physiologus a szoktatást a nehézség, a tétlenség erejével hasonlítja össze. Szoktatás nélkül bűn nem léteznék, de erény sem. Az emberiség haladása az ipar, művészet és tudományok terén, minden nemzeti szokás és erkölcs a szoktatás műve. »A mint szokunk, úgy élünk«, mondja a közmondás; továbbá »Usus est tyrannus.« Ezért használja a politika és az orvosi tudomány is a szoktatást, mint a legfontosabb szert. A kellő használattól függ egyszersmind a cél elérése is. Mint az egész természetben, úgy itt is valószínű látjuk a kölcsön hatás elvét. A meleg dörzsölés, ütés, egy szóval mozgás által jön létre és sokféle mozgás, mint pl. a kiterjedés, az elpárolgás ismét a meleg okozatai. Az ember beszél, mert gondol, de Geiger, Lazarus és Steinthal szerint az ember csak az által gondol, mert beszél. Az érzelmek és képzetek a szokás és szoktatás okai és okozatai egyszersmind, mert szokás által a képzetek és az érzelmek sokkal erősebbekké és maradandóbbakká lesznek.

Lederer A.

(Folytatása következik.)

Hogyan lehetne a tanulók rendes iskolába járását biztosítani.

Abban tökéletesen egyetérték — s hiszem egyetért mindenki — Somogyi Sándor úrral, ki a »Népnevelők Lapja« ez idei 5. számában méltán figyelmeztet népnevelési ügyünk egy veszedelmes betegségére: — hogy »mindaddig míg a tankötelesek rendes iskolabajárása és a teljes hatosztályu népiskola kellő bevezése biztosítva nem lesz, — 1 épiskola és népnevelés ügyünk általános emelkedése és felvirágzása pium desiderium marad.«

Valóban rákfenéje az népiskolai oktatásunk sikerének, hogy a gyermekek oly rövid ideig járnak iskolába, s e rövid idő alatt is a mulasztások száma oly ijesztő mérvben szaporodik. És annál aggasztóbb ez a jelenség, miután úgy látszik, nem egyedül miveletben állapotunk nyilatkozata az, mely állapoton, ha áll, hogy az ok szükségkép maga után vonja az okozatot, annyi törvény, annyi népnevelési intézet, intézmény, s annyi költség — miket 1868 előtt népnevelésünk mind nem élvezett — okvetlen változtatott, segített volna.

Határozott kórállapot, fejlődő betegség van előttünk, melyből bajosan fog népünk csak úgy magától kigyógyulni. Mert tény az, a mit S. S. ur felemlit, hogy a nép igyekszik mindenfelé kiesinyes ürügyök alatt kibujni azon kötelesség alól, hogy a gyermekeket neveltessék. Tény, hogy a nép tehernek tartja az iskolába járatást; tény, hogy szántszándékos ellenzékét képez a törvény nyelv szemközti.

Alig ha el nem volt hibázva az első lépés, midőn népnevelésünket akartuk felvirágoztatni!

De nincs ez mindenütt így. Dunántul, különösen Sopron, Vas, Veszprém, de azután távolabb eső vidékeken is azóta, hogy Király, Kolbenheger s a halhatatlan emlékű Pálffy fáradhatlan munkássága következtében sikerült a soproni tanítóképző intézetet felállítani s buzgó

tanárokkal ellátni: azóta mondom, az említett tájékon a népiskolák csak úgy teremnek, mint a gomba.

De ez még nem mérvadó. Még az sem mérve a népnevelés iránti buzgalomnak, hogy a nép igyekezik minél szebb, csinosabb épületet emelni. Lehet ennek alapja hiúság is. Hanem ennél még szebb s örvendetesebb jelenséget is találunk azon a vidéken.

A szülék nem igyekeznek minden kigondolható okokkal otthon tartani gyermekeiket, hanem alig várják, hogy az iskolába elküldhessék, már előre tele beszélnek a fejüket szebbnél szebb s kívánatos dolgokkal, miket majd az iskolában látni, hallani fognak, úgy hogy a kis Miska majdnem sirva néz a szomszéd Palkó után, ki tarisznyával a hátán, készséggel ballag az iskola felé.

A szülők szeretik az iskolát, és ezt a szeretetet beleoltják már otthon gyermekeikbe. És ha egy tanítvány valóban megbetegszik s elmulasztani kénytelen az iskolát; és ha aztán a tanító időt vesz magának meglátogatni beteg növendékét — talán olykor egy-egy jó tanácsos is szolgálni: mennyire nem képesek a szülők a sajnálatukat s őszinte fájdalmukat kifejezni a felett, hogy kedves gyermekük úgy el fog maradni a tudományokban, s csak a tanító iránt táplált bizalom képes őket megnyugtatni, hogy majd helyre pótolatik a mulasztás.

És ha néha a könnyelműség erőt vesz a kötelességérzetben, ha szüret, disznóölés, kukoricafosztás stb. marasztalta otthon a gyermeket, ha a szülő nem tudta megtagadni gyermekétől ezt az örömet, s ha aztán a tanító ellátogat a házhoz, vajon mi baja lehet a gyermeknek: Márton gazda oly szégyenérzettel vallja be gyengeségét, hogy szívesebben fizetne nem öt, nem tíz forintot, de nagyobb összeget is, ha a lélek nyugalma pénzen megvásárolható volna, s erősen felteszi magában, hogy jövőre hiába fog beszélni az asszony. Menjen hasonló esetben az iskolaszék elnöke a hivatalos mogyorófapálcával a házhoz s olvassa rá Márton gazdára obersteri hangon a sententiát, miszerint 5 forintot tartozik a pénztárba lefizetni: vajon fog-e előidézni hasonló hatást?

Azt hiszem, népnevelési ügyünk rákfenéje abban fekszik, hogy a németek elporoszosodtak, mi pedig elnémetesedtünk, Bureaukból kiadott parancsok és rendeletek által akarjuk igazgatni, vezetni, felvirágoztatni a népoktatást, nem gondolva meg, hogy a bureaukból kiadott rendeletek igen ritkán illenek a tényleges állapokra, és hogy a rendeletek többé kevésbé rendszeren ellenszenves indulatot ébresztenek fel, rossz vért csinálnak, mint mondani szokták.

Alig van történetíró, ki II. József szándékainak tisztaságát s intézményeinek üdvös voltát el nem ismerné; s viszont alig van történetíró, ki nemzetünk magatartását az ő törekvéseivel szemben nem helyeselné. Nyomás ellennyomást szül ez törvény, és sehol sem szükségesebb ennek megfontolása mint oly államban, melynek kormánya évszázadok lefolyása alatt nem volt képes alattvaliónak feltétlen bizalmát s osztatlan tetszését megnyerni.

Sass János.

(Vége következik.)

Könyvismertetés.

Vezérkönyv a népiskolai földrajz tanításban tanítók és tanítójelöltek számára. Irták: dr. Emericz Gyéza és Kárpáti Endre tanítóképző tanárok. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által koszoruzott pályamű. Bolti ára 50 kr. Budapest, A magyar királyi állam tulajdonára 1877.*)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium, az 1868-ik évi pályázat által, — mely szerencsés eredményre vezetett — fölbátorítva, 1869. július hó 28-án egy újabb pályázati hirdetést tett közzé. E pályázati hirdetés szerint, a népiskolai könyvek még hátralevő része — mintegy 20 munka — már 1872. július hó 1-ső napjára megkellett legyen írva s beadva. Ezek közül egy néhány akkor mindjárt megjelent; de a nagyobb része elmaradt.

Mindnyájan azt hittük, hogy az oly bőségesen megeredt forrás elapadt, kiszáradt, s így nem lehet reménységünk, hogy innen eredt koszorus munkával találkozunk. E hitünkben megerősített az a körülmény is, hogy a határidő bizony rég letelt, s a pályázat nem volt megújítva. Lehet, hogy e munka a kitűzött időre (1870. és 1871. június 1.) már be volt adva, s a hat, illetőleg hét évet a kritikus rostájában töltötte el.

No de, — ha későre is — a munka megjelent, s a fennebbi cím alatt Magyarország néptanítóinak rendelkezésére áll. A »több szem többet lát« elvnel fogva legyen szabad nekünk is fölemelni a koszorut, s megtekinteni, mi rejlik alatta?! Hisszük, hogy ezért senki sem vádol szerénytelenséggel, annyival inkább; mert hiszen olyan munkával van dolgunk, melynek nyomtatott íve a m. kir. államnak 15. azaz tizenöt darab aranyába került.

E vezérkönyv magában foglalja a népiskolák számára szánt összes földrajzi tananyagot. Az egész anyag föl van osztva három évfolyam alatt, három részre. Első rész: »földrajzi első évfolyam«, (népiskolai III-ik osztály); második rész: »földrajzi második évfolyam«, (népiskolai IV-ik osztály); harmadik rész: »földrajzi harmadik évfolyam«, (népiskolai V-ik osztály). A »bevezetés«, »a földrajz tanítás történetének rövid vázlatát« és »elméletét« tartalmazza.

A vallás- és közoktatásügyi ministerium által, a mult év nyarán kiadott »népiskolai tanterv« a földrajzi tananyagot öt évfolyamra osztja be; s így első tekintetre kivehető, hogy e vezérkönyv nincsen öszhangzásban a tantervvel. Ha azonban az egyes részek belső fölosztását tekintjük, még nagyobb eltérést találunk. Így a tanterv szerint:

»III.-osztály. Az iskolai harmadik év«.

»A lakóhely rajzáról átvezettetnek a földabrosz ismeretére, különösen saját lakóhelye vidékén megtanítja a tanító a földabroszon a

*) Bár a fent címzett könyvről közöltünk már egy bírálatot (lapunk m. é. 51. 52. számaiban), mindazonáltal készséggel adunk tért e másodíknak is, mely a mellett, hogy az előbbinek állításait megerősíti s a kérdéses munka fogyatkozásait megdönthetlen érvekkel mutatja ki, igen taualságos nem csak a földrajz-i rókra, de a földrajz-tanítókra is. A bírálatot vidékről s egészen ismeretlen kézből kapván, a pájtáskodás színét sem viseli magán, a mivel Schultz Imre ur t. munkatársunkat, Szóke Jenő urat ok nélkül vádolni nem átalotta. Szerk.

síkok, dombok, hegyek, völgyek, folyók tavak stb. rajzait és ezeken a lakóhely környékének a képét.

»A lakóhelynek és ennek legközelebbi környékének természeti képét megeleveníti a tanító az azon szemlélhető falvakkal, városokkal, lakóik sajátságaival, a vidéken előjövő (élő) nevezetesebb állatokkal, növényekkel, feltünőbb föld- vagy kőzet-nemek ismertetésével«.

Nem így e könyv! Bejárta velök Európa összes államain kívül a földkerekségnek minden pontját. Meghordozza szárazon, tengeren egyaránt. Fölviszi az égre, ott a napból a holdba, s onnan a csillagokra. Mintha azok a 8—9 éves gyermekek valóságos »kéjutatók« lennének, s itthon már nem is volna miről tanuljanak. El kell őket vinni „Csikágó-, Rio-de-Janeiró-“, „Buenosz-Airesz“- „Valparaizó“ sat. nevű városokba, melyek nagyon közel vannak hozzájuk.

Az igaz, hogy »Szülőhely« gyanánt hosszas minta leckében megismertetik »Győr«-városát, de mihelyt a szülőhelyet elhagyják, azonnal kiesik lábuk alól a föld, melyet leakarnak irni, s a képzelet országából vesznek elő egy »minta községet« s annak környékét írják le. Ilyen leírás akárhány jelent meg ez ideig is a tanügyi lapokban. Na! de régi dolog az, hogy sokkal könnyebb egy minta községről minta leckét tartani egy minta gyermeknek; mint egy valóságos község környékén létező földrajzi dolgokkal megismertetni azokat az izgó-mozgó 8—9 éves gyermekeket. Milyen szép is az a mintaközség környéke! . . Ott van a mintapatak, rajta a mintahíd, a templom mellett a mintadomb és a mintakút. Távolabb van a két mintahegy, köztük a mintavölgy. A völgyben a mintatók, egyik édes-vízü, másik sós. A tóban mintasziget és félsziget. Szóval e környék maga egy »vezérkönyv«. Megérdemelné, hogy az írók megaranyoztassák. Sok munkától mentette meg őket; de annál több bajt csinált a tanítóknak. Még csak arra vagyok kíváncsi, hogy ha az írók épen úgy eljárhatnának a gyermekekkel a határra méregetni, mint ajánlják, hogyan jutnának el **negyven** óra alatt a »Csikágóba«, mert ezen osztálynak — a tanterv szerint — ennyi földrajzi órája van egy év alatt, az eshetőleges szünidőket is beszámítva.

Más különben a mintaközség leírásával meglehetünk elégedve, s nem is kételkedünk, hogy ott minden épen a maga helyén van.

A ministeri tanterv szerint, a népiskolai III-ik osztályban a számtanból — év végeig — legfőlebb 1000-ig kell haladni. Ennyi elég is. Amde az írók minta-növendévei már az év elején egész könnyűséggel lépnek 1500, 1800, 2250, 3600 sat. lépést. (lásd 110. és 111. lap.) Sőt az év vége felé már a milliókkal is könnyen el tudnak bánni — mint a 208—209. lapon is, — a hol a következő kérdésekre felelnek: »Hány százezer tesz egy milliót? Egy millió lakossal bíró városból hány olyan telnék ki, mint Pest? (Ilyen nevű város nincsen!) »Erdélynek van 2115,000 lakosa. Hány olyan város telnék ki Erdély lakosaiból mint Pest.« (Ismét Pest! De a kérdés sem határozott; többféle értelme van. Így is lehet rá felelni: Ha kővé változnának és épületre használnák, kitelnék belőlük egy Duna-parti palota.) Több ilyen kérdés van még ott; de hagyjuk azokat, s folytassuk a tantervvel az összehasonlítást.

A mit a 173. lapon túl az írók a harmadik osztálynak szántak, az legalább ezen osztály tantervére nézve a kereten kívül esik. Ezen

hátul még három szakasz van, melyek ország-, külföld-, és föld-rész leírást tartalmaznak.

A külföld leírás, szól Európa összes államairól; a föld-rész leírás pedig a föld öt részéről.

A tantervnek ezen osztályra vonatkozó része fennebb egész terjedelemben közölve van, s abból első tekintetre kivehető, hogy ott ilyen dolgokról szó sincsen. A negyedik osztálynál van mondva, *b)* alatt, hogy: »Ugyan ezen mód (utaztatási) szerint, de még általánosabb vonalakban azonnal megismerteti velök a magyar birodalommal határos országokat. Ez országok szomszédait mind addig, míg Európa legáltalánosabb képét nem ismerik. *c)* E képet még általánosabb, vagyis lehető legnagyobb körvonalakban kiegészíti, a föld ötrészének, és a tengereknek általánosan ismertetett képével« stb.

Ebből látható, hogy az írók által a III-ik osztálynak szánt tananyag jó nagyrésze, a IV-ik osztályhoz tartozik.

Különb en ez tovább is így van. A IV-ik osztály anyaga a tantervben az V-ik osztálynak van fölveve, az V-iké a VI-iknak. Ezen utóbbi osztálynak, e vezérkönyv mit sem ad.

Nem folytatom tovább az összehasonlítást, hanem átengedem a szót a »Néptanítók Lapja« szerkesztőjének, ki lapja ugyanazon számában, melyben e munkát egekig emeli, ilyen forma megjegyzéssel kíséri egy más mű bírálatát: »Hová vezet az, ha minden tanító saját vizsgálése szerint fogja átgyurni a tantervet! Ha ily módon „szabad vásár“ lesz, úgy csakhamar megszületik a vásári chaos. A baj ott van tisztelt hódító uraim, hogy Önök csak a saját kedvence szakmájuk szűk szemüvegén át nézik azt a tantervet, s nem tudják, vagy nem akarják azt, mint **organicus** egészet tekinteni és méltányolni. Nem látják, tehát elég világosan, hogy a népiszkola célja elvégre is az általános emberi műveltség eszközlése, s hogy az a miniszteri tanterv az erre szolgáló **összes** eszközöknek (tantárgyaknak) böles combinationján létesített compromissumnak (az adott idő feletti méltányos megosztzkodásnak) tekintendő, miből önként következik, hogy az egyes részletek kibővítése (meg összevonása; Ism.) nem történhetik meg az egész harmoniájának megzavarása nélkül«. (Népt. L. 21. sz. 1877. nov. 15. 441. l. szerk. megjegyzés).

Vajjon, ha egyes osztályok tananyaga föleseréltetik, egyiknek kétannyi anyag jut, mint mennyit a tanterv meghatároz, kijelöl; másik e vezérkönyv terített asztaláról még morzsát sem kap, — nem hat-e zavarólag az egész harmoniájára? Vajjon az ilyen eljárásra nem lehet-e rámondani, hogy »vásári chaos«? Vajjon az írók, mint **organicus** egészet tekintették és méltányolták a tantervet? Az igaz, hogy e vezérkönyv, a tantervnek csak a földrajzra vonatkozó részét forgatja ki sarkaiból; semmit sem hederítve a böles combination létesített compromissumra; a mi magának a könyvnek nem árt ugyan, de árt a népiszkolai földrajz tanításnak, mert e vásári chaosból kiigazodni lehetetlenség, s zavarólag hat a többi tantárgyak fölosztására.

Ennyiben végeztünk volna a könyvvel s bátran kimondhatnók rá az ítéletet. Amde a fennebbi megjegyzések csak a fölvevett tananyag föl-osztására vonatkoznak. Fél munkát nem akarok végezni, s így kötelességemnek tartom ismertetésemet, a könyv beltartalmára is kiterjeszteni.

(Vége köv.)

Egyleti élet.

A „népnevelők pesti egylete“ 1878. év február hó 9-én tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Elnök: Péterfy Sándor; jegyző: Schmidt Gyula. Jelen voltak: a választmányi tagok majdnem teljes számmal.

1. A mult ülés jegyzőkönyve hitelesítettvén, a mainak hitelesítésére Lakits V., Kálnay N. és Sántha Lajos küldettek ki. Ezek után pénztárnok előterjeszti jelentését, mely tudomásul vétetett. A kétes külevő pénzekre határozatot, hogy Sántha Lajos keresse ki a mult évi jegyzőkönyvekből az erre vonatkozó határozatot és terjeszse a jövő választmányi ülés elé.

2. Elnök előterjesztésére elhatározza a választmány, hogy a jegyzőkönyvek egy könyvben lemásoltassanak. Ehez képest megbizatik Sántha Lajos, hogy az 1877. évről szólókat másoltassa le. Javaslatba hozza a választmány a közgyűlésnek, hogy egy lap lemásolásáért 10 krt fizessen az illető másolónak.

3. Pénztárnok azon kérdést veti föl, vajon elfogadja-e a tiszt. tagoktól a tagsági díjat? Erre nézve határozza a választmány, hogy ha azok a tiszt. tagok által önként küldetnek be, fogadtassanak el, de nyugta semmi esetre se küldessék hozzájuk.

4. Elnök jelenti, hogy Zichy Antal ur egyesületünk tiszt. tagja Maculay Anglia történetét, általa eszközölt fordításban küldötte meg egyesületünk könyvtára számára. A választmány Zichy Antalnak ez ajándékáért jegyzőkönyvileg fejezi ki köszönetét.

5. Könyvtárnok azon indítványára, miszerint a kötetlen könyvek a budai állami képezdében köttetessenek: megbizatik könyvtárnok, hogy egy próbakötést eszközöltessen és azt mutassa be a választmánynak. Egyuttal felkéretik Kurez S. és Lakits V. a népnevelők lapjának az egyesület könyvtára számára való beszerzésre.

6. Lakits V. jelenti, hogy a mult ülésben nyert megbizathoz képest Weismann testvérekkel a lap kiadása iránt a szerződést megkötötte. A választmány e jelentést tudomásul veszi s a szerződést végleges megerősítés végett a legközelebbi közgyűlés eléterjeszti. A szerződés aláírásával elnök, jegyző, pénztárnok, szerkesztő és Vajdady Gusztáv vál. tag bizatik meg.

7. Steiner István bemutat néhány diszokmányt a tiszt. tagok számára. A választmány ajánlani fogja a közgyűlésnek, miszerint a földrajzi társulat okmányához hasonlót készíttessen. Az idő előrehaladottságánál fogva az alapszabályok megvitatása a jövő — f. évi február 23-án tartandó választmányi ülésre halasztatik; egyuttal megbizatik a szerkesztő, hogy a lapban február 24. d. e. 10 órára az egyesület helyiségében tartandó közgyűlést hirdessen.

Kelt mint fent.

Schmidt Gyula

jegyző.

A „budapest-belvárosi (IV. ker.) tanítói kör“ a következő felhívást intézi a fővárosi tanítói testület összes köreihez.

Sok évi megfigyelés azon meggyőződésre vezetett minden szakértőt: hogy az olyan tanodákban, melyeknél az első tanévben két nyelven kell az irvaolvasást tanítani, jó olvasást ritkán, hibátlan olvasást pedig soha sem lehet elérni. Ezen tapasztalatból kiindulva, a fővárosnak már

több tanítótestülete tett lépéseket, melyek oda céloztak, hogy az első osztályban az irvaolvasás csak az anyanyelven taníttassék.

Hogy mind e mozgalmak eredménytelenek maradtak, annak tulajdonítandó egyrészt: hogy nem illetékes helyen tették meg indítványukat; másrészt: hogy egyes tanítótestületeknek vagy köröknek egy magukban való indítványa ily fontos dologban, nem volt elég hatályos.

A IV. ker. tanítóikör mélyen meg van győződve arról, hogy ha az összes körök, tehát az egész fővárosi tanítótestület, egyhangulag fog nyilatkozni, és pedig az illetékes helyen (a közoktatási bizottságnál, mely a német nyelvtan kérdését is eldöntötte): akkor jól indokolt nyilatkozata nem maradandó meghallgattatlanul.

Midőn tehát a IV. ker. tan. kör, az alább közlött indítványt, csak vázlatosan bocsájtja az összes körök vitaszéke elé: kérjük az igen tisztelt urakat és urhölgyeket, legyenek szivesek azt magukévá tenni; még fölhozható s általunk kifelejtt indokaikkal kibővitve véleményüket hozzánk a végből visszaküldeni, hogy a IV. ker. kör azt egy indokolt egészszé összeszerkesztve, a tanítótestületi választmány elé terjeszthesse azon kérelemmel, hogy a választmány az ügy elintézését még az új tanév kezdete előtt sürgethesse.

Budapesten, 1878. febr. 2.

Csery Krisztina,
jegyző.

Mély tisztelettel:

Bäcker György,
elnök.

*

Indítvány, az I. osztályok tananyagának megváltoztatását illetőleg.
Beadja

Steiner István.

Az első osztályoknak nálunk oly nagy fontossága van, hogy az azokban elért eredménytől függ a felsőbb osztályokban való taníthatóság sikere.

Ezen nagy fontosságú föladata az I. osztályoknak: a) az értelemfejlesztés, b) a magyarosítás.

E kettőnek elérésére eszközül szolgálnak: 1) a beszéd- és értelemgyakorlatok, 2) az olvasás és az olvasottak megértetése, s részben betanulása.

A hivatalos tanterv, mely egy nyelven való taníttatást tételez föl az első osztályban, a tankönyv-íróknak akkora tananyagot szab elő, mely egy évre untig elég munkát ad. A tankönyvirók tehát akkora pensumot vettek föl, amely egy évre elégséges munkát ad a tanítónak.

I. oszt. tankönyveink úgy szerkesztvők, hogy azok nem csak olvasási gyakorlatul használhatók, hanem a magyarosításra, értelemfejlesztésre és nyelvtani földolgozásra is igen alkalmasak. Alapjukon kell, hogy a gyermek megismerkedjék az ott előforduló név-, cselekvés- és milyenségszók jelentésével; kell, hogy azoknak összetételéből mondatcskák képezésére tanítsuk a gyermeket; kell, hogy az olvasmányokat megértessük, elmondassuk, a verseket részben betanultassuk; kell, hogy az év második felében már némi nyelvtani és helyesírási szabályok ismeretére vezessük a gyermeket ezen könyvek alapján, mert a tanterv is így kívánja.

Ezen nagy és sokféle követelménnyel szemben tömérdek akadály merül föl, melyek lehetlenné teszik azt: hogy a tanító az I. oszt.

tály követelményeinek lelkiismeretesen megfeleljen. Ilyen akadályok: 1) a gyermekeknek majd kizárólag német volta a fölvételnél; 2) a kiszabott tananyag nagy terjedelme; 3) az évközben való gyermekfölvételek, 4) a gyermekek zsenge volta a fölvételnél, és 5) a német irva-olvasás tanításának kötelező volta az I. osztályban.

A fővárosi tanítótestület a tanügy érdekében tartja szükségesnek kérvényezni: hogy **a német irva-olvasás tanításának kötelezettsége az I. osztálytól vétessék el és adassék a II. osztálynak**, melynek nincs oly fölötte nagy tananyaga.

Azért kéri ezt, mert ez a legnagyobb tanítási akadály az I. osztályban.

Nagy akadály azért, mert: kétszeres kötelezettséget ró a tanítóra és a gyermekre. E miatt és a német betűk sokszerű összetétele és complicáltiája miatt a lelkiismeretes, jó tanítás lehetetlen. A gyermekből jó olvasó sem egyik, sem másik nyelven nem lesz. A betűk felületes ismeretéből származó rossz olvasást nehezebb megjavítani, mint valakit az olvasásra megtanítani. Arra nem lehet támaszkodni, hogy a felső osztályok e tekintetben valamit pótoljanak; mert azok reáliákkal úgy el vannak foglalva, hogy az olvasás gyakorlására alig marad egy-egy órájuk.

Olvasmányok alapján csak akkor tanul a gyermek szívesen, ha jól tud olvasni és az olvasottat megérti. Sem az olvasás gyakorlására, sem az olvasottak megértésére nem marad a tanítónak ideje; az I. osztályban kénytelen tanítását mulattatás helyett gépiességgé alacsonyítani; a gépiesség pedig gyötres, amiből az a morális hiba keletkezik, hogy az iskola nem kedvenc helyévé lesz a gyermek lelkének, hanem rémhelyévé, ahol az ő mulattatása helyett csak gyötresével foglalkozik a tanító.

A II. osztályok szívesen vehetik át a német irva-olvasás tanítását, mert eddig is csak kellet kezdeniök s mindig azon baleredménynyel: hogy a betűkihagyás, betoldás, hangsere s más egyéb, a betűk fölületés ismeretéből származó hibák mégis kiirtatlanok maradtak.

Végre azon szempontból is szükséges ezen dolog iránt tisztába jönnünk, hogy e tekintetben végre egyöntetűség jöjjön létre, mert eddig minden iskola másként magyarázta kötelezettségét e kérdéssel szemben. Egyiknél elvégezték az egész német irvaolvasást, másiknál csak a felét, soknál meg épen semmitsem tettek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministernek a közoktatás állapotáról szóló és az országgyűlés elé terjesztett hatodik 1875/6. évi állapotokat előtűntető jelentése.

(Folytatás.)

A tankötelessék száma 1875-ben 2.124,899; 1876-ban 2.129,597 volt. E tekintetben 27 kerület mutat fel gyarapodást; ellenben 21 kerületben hanyatlás mutatkozott.

Az iskolába járók száma 1875-ben 1.491,121; 1876-ban pedig 1.507,031. E részben 32 kerület haladt, 23 pedig hanyatlott.

Az iskolák száma 1875-ben 15,282 volt; 1876-ban 15,388. Haladt 48 kerület, hanyatlott pedig 19.

A tanítók számára nézve haladt 39, hanyatlott pedig 17 ker.

A tanítók fizetésére nézve 47 kerület haladt, 21 pedig hanyatlott.

A népoktatás ügyének fentartására és tovább fejlesztésére az országgyűlés 1875-re 1.530,202 forintot, 1876-ra 1.544,250 forintot szavazott meg.

A magyar birodalom községei száma 1876-ban volt 11,829; e községekben találtatott 13.551,567 lakos, 15,388 iskola; ezek közül állami és községi iskola volt 1481, felekezeti 13,907. Egy népiskola esett 888.¹⁵ lakosra; egy □ mértföldre jutott 3.¹² népiskola.

Államilóg segélyezett felső népiskola volt 1875-ben 21; polgári iskola 28. — Az országban polg. fiu-iskola van 40, leány 20; felső nép-fiuiskola 28, leány 33.

Az iskolába járók közül vallásra nézve róm. kath. 793,801; görög kath. 126,983; görög keleti 137,534; helvét hitvallású 220,111; ágostai hitv. 153,440; unitárius 6183; Mózes vallású 68,980; összesen 1.507,031. Nyelvre nézve 1876-ban volt 732,837 magyar, 271,313 német, 174,230 román, 228,897 tót; 31,913 szerb, 25,908 horvát, 47,930 rutén.

A népiskolai tanítók száma 1876-ban 20,125 volt; ezek közül okleveles 15,443; nem okleveles 4682; reendes tanító 17,981; segéd 2144. — 0—5 év óta szolgál 5568; 5—10 év óta 3711; 10—15 év óta 2912; 15—20 év óta 2294; 20—25 év óta 1611; 25—30 év óta 1342, 30 éven felül 2468; szolgálati éveit nem lehetett kitudni 278-nak. — Egy-egy tanítóra 59.⁹ tanítvány jutott; egy tanteremre 58.¹ tanuló esett.

Az iskola-épületek száma 1876-ban 15,388 volt, ezekben 20,695 tanterem. — Tanítói lak 15,721. — Az iskolák 1876. évi jövedelme tett 7.905,469 frtot.

Tanító-képezde volt Magyarországon 1876-ban 63; ezek közül férfi t. k. 49, tanítónő-képezde 14; állami férfi t. k. 16, állami tanítónő-képezde 6. — Valamennyi (63) tanító-képezdében tanított 559 tanár; ezek közül 242 állami. — Valamennyi t. képezdében tanult 3379 növendék. Egy-egy osztályra 19 növendék, egy-egy tanárra 6 növendék jutott. Az állami t. k. tanárainak fizetése 282,597 forintba, 1620 növendék tartása 252,075 frtba, egyéb kiadások 75,622 frtba. Egy-egy fiunövendék tartása 145 forintba, egy-egy nőnövendék évi tartása 309 frtba került.

Tanítói oklevelet nyert 1860-tól 1877-ig 4583 tanító és tanítónő; ezek közül állami képezdében képítettett 877 férfi, 484 nő. Tornatanfolyamon képesítettett 308 egyén.

(Folytatása következik.)

Külföldi hírek.

A francia tanítók állapota. Hugo Viktor legújabb s világhírű művében »Egy bűn története« a többi közt ezeket írja: »Ez idő szerint Franciaország minden falujában világol egy láng — a tanító; s iparkodik azt elfujni egy száj — a papé.« Szegény tanítóknak sokba is kerül ez a világitás mert, úgy látszik, a kormány is a clericalisok fujtatójára szegődött. A »L'éducateur«-ben olvassuk, hogy Basses-Alpes departementban 102 tanító részint áthelyeztetett, részint felfüggeztett. Castellane kerületben pedig, hol csak 48 tanító volt, 32 mozdított el.

Hja; minek is világitanak? Ha setétben maradnának észre sem vennék őket s nyugton lehetnének.

*

Ennél dicséretesebb az, hogy a francia közoktatási miniszter törvényjavaslatában 120 millió franc van iskolai építkezésekre előirányozva.

*

A németek tanügy iránti áldozatkészséget mutatja, hogy míg III Napoleon uralkodása alatt Strasbourg városának iskolai budget-je 147 ezer franc volt, most a porosz hatalom alatt 248,770 fr.

*

Romania tanügye. Az cultusminiszternek 1877. július hóban kiadott jelentése szerint van az oláhoknak 2013 falusi népiskolájuk 1857 tanítóval és 159 tanítónővel. Ezen iskolákba jár 52,246 növendék. — 234 városi népiskolában 345 tanító, 221 tanítónő és 27,285 növendék. Középtanoda (gymnasium, lyceum) van 35 a fiuk-, 10 felső népiskola a leányok számára. Van két egyetemök, egyik Bukarestben a másik Jassyban.

Boitex.

Vegyések.

— **Budapest főváros tanácsa** f. hó 8-án tartott ülésében a közoktatásügyi bizottság javaslatára a főváros összes elemi népiskoláiban egy és ugyanazon tankönyvek használata tárgyában a következő határozatot hozta:

Tekintve azon körülményt, hogy Budapest fővárosban évközben is, különösen a szegényebb sorsú lakosság egyik városrészből a másikba egyre fluctual; tekintve, hogy ha a különböző városrészekben különböző tankönyvek használatnak, ebből azon súlyos teher hárulik a szülőkre, hogy minden lakásváltoztatáskor gyermekeiknek újabb és újabb tankönyveket kell beszerezniök: a tanács a közoktatásügyi bizottság javaslata alapján elhatározza, hogy a fővárosi községi elemi népiskolákban minden tanévben külön-külön megállapodás folytán meghatározandó egy és ugyanazon tankönyvek használtassanak kivétel nélkül.

Ezen tankönyvek megállapításánál a tanács figyelme oda irányuland, mikép azok, a mellett, hogy irodalmilag és paedagogiai szempontból és módszertanilag helyesen és jól szerkesztettek és a gyermekek korához és felfogásához alkalmazva, főleg a főváros lakossága életmódjának, társadalmi, foglalkozási és műveltségi viszonyainak és igényeinek megfelelőek legyenek.

A Kiszemelés, illetve elhatározás a tanács részéről a fővárosi népiskolai hatóságok számára 22126/877. számú vallás- és közoktatásügyi miniszteri leirattal kiadott utasítások 3. §. 7. pontja alapján egy külön e célra kiküldendő héttagu bizottság javaslatára fog minden évben megtörténni, s az elfogadott, illetve használatra rendelt könyvek jegyzéke az érdekelt iskolaszékeknek és tanítói testületeknek kellő időben tudomására fog hozatni.

Hogy azonban ezen intézkedés által az elemi népiskolai tankönyvirodalom fejlődése ne akadályoztassék, tisztévé tétetik a tankönyvek ajánlására kiküldendő bizottságnak a népoktatási tankönyvirodalmat figyelemmel kísérve, minden évben jelentést tenni az utolsó év folyamán megjelent azon könyvekről is, melyeket közhasználatra elfogadhatóknak tart.

A fővárosi községi el. népiskolákban használatra elfogadtatni kívánt tankönyvek, akár kinyomatva, akár kéziratban szerzőik vagy kiadóik által közvetlenül a tankönyv-ajánló bizottsághoz, tekintve annak elnökéhez nyújtandók be; a könyvek összehasonlító ismertetési a 7-es bizottság javaslatához mellékelve írásban közoktatásügyi el. al. és teljes bizottság útján terjesztendők a tanács elé; megjegyeztetvén, hogy a bizottságnak jogában áll oly tankönyveket is ajánlani, melyek elfogadás, illetve ajánlás végett szerzőik s kiadóik által a bizottsághoz be nem adattak, de közkézen forognak.

A tankönyv-ajánló bizottságot a tanács a közoktatásügyi bizottság javaslata alapján, ezen bizottságnak a paedagogia terén jártas három -- valamint a gyakorlati tanítás igényeire való tekintettel a fővárosi tanítói testületnek három, elemi népiskolai tanítói minőségben tényleg működő oly tagjából fogja alakítani, kik tan-

könyvirással vagy szerkesztéssel nem foglalkoznak. A bizottság elnöke a közoktatásügyi bizottság elnöke leendő.

Felhívja ennek alapján a tanács a közoktatásügyi bizottságot, hogy az elemi népiskolai tankönyvek megválasztása és ajánlása céljából kiküldendő bizottság megalkotása, azaz a tagok választása végett tegyen előterjesztést.

= **A II. ker. (budai) tanítónőképző-intézet** 45 növendéke f. hó 11-én d. e. 8–11 óráig a hatodik kerületi templomtéri tanodában hospitált **Dosáczky Károlyné** igazgató vezetése alatt.

= **Bál és hangverseny** egymást váltogatják az idei farsangon, és csaknem mindegyiket tanítók rendezik az »Eötvös-alap«, népiskolai könyvtár és a szegény gyermekek javára. Alig múlt el a nagyhirű lövöldei bál, mely 1300 frtot jövedelmézt az »Eötvös-alapra«, továbbá a józsefvárosi szegény gyermekeket ruhával segélyező-egyletnek 380 frt, s a fővárosi tanítók dalkörének mintegy 60 frt tiszta jövedelmet hozó bálja, ismét a kőbányai kollégák rendeztek egy igen szépen sikerült mulatságot a szegény gyermekek javára. E hó 13-án pedig a buda-tábi tantestület tartotta meg nagyszámu s válogatott közönséggel hangversenyét az iskolai könyvtár gyarapítására. Ott láttuk **Pauler Tivadar** ő excellentiáját, **Gerlóczy Károly** főv. alpolgármestert, **Ribáry Ferencet** stb. A hangverseny igen szépen sikerült, különösen a **Barezen Gábor**, **Murányi Kálmán**, **Sztojanovits Jenő** és **Wehner Gyula** által hegedűn, gordonkán, zengorán és harmoniumon előadott »Adoremus«, és a »vegyes kar« által zongorakisérettel előadott »Hertelendy-induló«, melyet ismételni is kellett, nyerte meg a közönség tetszését. A hangversenyt reggelig tartó tánc követte. A rendezés körül leginkább **Wehner Gyula**, a szarvastéri népiskola fáradhatlan buzgalnu igazgatója szerzett nagy érdemeket.

= **A „Paedagogiai társaság“** f. hó 20-án (szerda) esti 5 órakor a »népn. p. egylete« helyiségében választmányi ülést tart. Tárgyai: a mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása; tagok ajánlása; titkári és pénztárnoki jelentések; indítványok.

= **Halálozás.** **Barezen Péter** esataaljai kántor-tanító, **Barezen Gábor** és **János** budapest-fővárosi igazgató-tanítók édes atyja, f. hó 9-én életének 86. évében elhunyt Erdemeinek elismeréséül a királyi kegy alig egy éve érdem-keresztel tüntette ki. Aldás és örök béke lengjen porai felett!

= **A fővárosi tanítók dalköre** által f. hó 6-án rendezett hangverseny tiszta jövedelme 54 frt 40 kr. Felülfizettek: **Braun Mária** 1 frt, **Dr. Büchler A.** 50 kr., **Fischer Salamon** 1 frt 50 kr., **Dr. Goldstein Ignác** 2 frt., **Hatz Elek** 1 frt., **Löffelmann C.** és **V. Z.** 2 frt., **Dr. Langheim Ignác** 50 kr., **Perlaky Elek** 50 kr., **Tolnaffy Irén** 4 frt., összesen 13 frtot. A fentebb nevezett urak és hölgyeknek valamint a légszeszgyár igazgatóságának a világitás költségeinek elengedéséért köszönetét nyilváníttja a »dalkör«.

= **Weisz Bernát** ur, az iskolai takarékpénztárak lángbuzgalmú apostola, azon kérelemmel járul Magyarországnak tantestületéhez: hogy — a kik az iskolai tak. pénztárakat osztályaikba bevezették — tudassák vele a tanulók számát, a takarékoskodó tanulók számát, a megtakarított pénz összegét, végre a tak. pénztár körül működő tanítók számát és ezek neveit.

= **A budapesti VI. ker. polg. leányiskola** növendékei f. hó 3-án esti 6 órakor egy nagyon sikerült hangversenynyel örvendeztették meg a nagy számmal összegyűlt díszes közönséget. Valóban elismerést érdemelt az az irány, melyet **Vajdafy Béla** polg. isk. ének- és zenetanár növendékei közt meghonosítani törekszik. A nagyravágyást szító színelőadások helyett ő oly nemes versenyt fejleszt, a mely míg egyrészt a jó iskolai közszellemet megteremteni segít, másrészt maradandó paedagogiai becsesél bír. Talán épen ez irányzatnak tulajdonítható, hogy e hangverseny is annyira látogatott volt; s nagyérdeme az illető tanárnak, hogy növendékei még a fokozottabb várakozást is teljes mértékben kielégítették. Jótékony célra rendezett hangversenye 50 forintot eredményezett. Ohajtandó, hogy e példa ez irányban követőkre találjon!

= **Szerkesztői üzenetek.** **R. A.** urnak **Szombathelyen.** Levelét megkaptam s lesz rá gondom, hogy tartalmáról az illető tanár ur tudomást szerezzen. Tökéletes igazsága van, hogy nem tanító-képzőhöz illő: »Sie Lump, Sie Vagabund, Sie elender Kerl!« címeikkel traktálni, sarokba állítani, pofozni és szakállánál fogva tépni, eibálni azokat, kiket nevelők ké, a haza reményeinek tanítóivá kell inkább képezni. Ha valaki ennyire meg tud feledkezni magáról, az ugyan nem igen érdemelné meg a kiemlést; de — a mig lehet — igazítsuk el az ily botrányokat magán uton és ne ártsunk annak nyilvánosságra való hozatalával egy országos intézetnek. — **H. F.** urnak **Budapesten.** A segélyegylet alapszabályait, eddigi jelentéseit bármikor megkaphatja tőlem. — **B. J.** urnak **Székes-Fehérvárott.** Azt hiszem, már mind a kettőt rendesen kapja.

A magyar néptanító urak szíves figyelmébe.

Tanügyi roszalmunk két rokontárgyú jeles termékére, mely kiadásomban legutóbb jelent meg, vagyok bátor a magyar néptanító Urak becses figyelmét tisztelettel felhívni.

Ezek a következők:

F Ö L D R A J Z.

A népiskolák közép-osztályai számára.

A min. tanterv alapján, az új megyei kikerekítésre s a nagyobb városok viszonyaira való tekintettel szerkesztették: **LAKITS VENDEL** és **NEIGER SÁNDOR** főv. tanítók.

2-dik kiadás. **Ára kötve 30 kr. o. é.**

Minden egyes példány árából 2 kr. az »EÖTVÖS-ALAP« gyarapítására fordítatik.

E mű, mely a miniszteri tanterv szellemében s az új megyei kikerekítésre való tekintettel van szerkesztve, jeles tanfériak bírálata szerint, minden e szakba vágó munkát túlszárnyal, mind a követett rendszerre, mind a feldolgozásra, mind pedig irányára nézve. Az egyes szakaszok végére »kérdések és föladatak« is vannak esatolya, melyek mind a tanítást mind pedig a tanulást megkönnyítik.

Hasonló elismeréssel szólnak a bírálatok a kiadásomban megjelent II-ik műről is, melynek címe:

A MAGYAROK TÖRTÉNELME.

Nép- és polgári iskolai tanulók számára

Irta: **MAYER MIKSA**, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumban fogalmazó.

2. kiadás. **Ára 30 kr.**

(E mű német nyelven is kapható, szintén 30 krajcárért.)

Az egész történelmi anyag XII korszakra oszlik. Minden korszak végén »kérdések és föladatak« következnek. A kérdések találók, a feladványok észfejlesztők. Az egyes korszakok helyesen vannak címezve; világos és folyékony nyelvezettel határozottan adják a történelmi eseményeket.

VEZÉRKÖNYV AZ ALKOTMÁNYTAN OKTATÁSÁBAN.

Irta **MAYER MIKSA**. Ára 1 frt 20 kr. (A magas kormány által ajánlott mű).

Második, teljesen átdolgozott és javított kiadásban jelent meg épen:

MADZSAR János: Számtani vezérkönyv, néptanítók és képezdészek használatára. (A méterrendszer alapján kidolgozva). I. rész (1. 2. osztály) Ára 60 kr. II. rész (3. 4. osztály.) Ára 72 kr. III. rész (5. 6. osztály.) ára 72 kr.

— — **Számtani és gyakorlati példatár**. I. füzet (1. osztály.) Ára 12 kr. II. füzet (2. osztály.) Ára 20 kr. III. füzet (3. osztály.) Ára 20 kr. IV. füzet (4. osztály.) Ára 20 kr. V. füzet (5. 6. osztály.) Ára 40 kr.

Madzsar számtani műveinek kitünőségét talán legjobban bizonyítja azon körülmény, hogy a vezérkönyv egyenkint 1500, a példatárak pedig egyenkint 8000 példányban keltek el két év alatt. **MADZSAR JÁNOS** egyéb nálam megjelent művei:

MADZSAR János: Vezérkönyv a magyar nyelvtan tanításában néptanítók és képezdészek számára. I. II. füzet (2. 3. osztály). Egy kötetben ára 24 kr. III. füzet (4. osztály). Ára 36 kr.

— — **Nyelvtani példatár** a népiskolák számára. I. füzet (2. oszt.) Ára 12 kr. II. füzet (3. oszt.) 12 kr. III. füzet (4. oszt.) 20 kr.

— — **A méter-rendszer gyakorlati ismertetése** néptanítók számára. Ára 60 kr.

Ugyancsak nálam jelent meg: *A magyar korona országainak kézi térképe.*

Hivatalos adatok alapján az új megyei kikerekítésre való tekintettel tervezte **Hátsek Ignác**, m. k. térképész. Minden Megye külön színezve.

Ára csak 20 krajcár. Ugyanaz nagyobb alakban diszes kiállításban is kapható. Ára 1 frt 50 kr.

Megtekintés végett szívesen elküldöm kiadványaimat 1—1 példányban és bevezetés esetében tiszteletpéldányokkal szolgálók az illető igazgató vagy tanító uraknak.

Népiskolai, polgári- és középtanodai könyvek, ég- és földtérképek, térképek stb. nálam igen jutányos árak, gyors, pontos és lelkiismeretes szolgálat mellett kaphatók.

Budapest, (váci-utca 9.)

ZILAHY SÁMUEL könyvkereskedése.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület évi rendes közgyűlése

folyó 1878. évi február hó 26-ik napján délutáni 4 órakor
fog az intézet helyiségében megtartatni.

T Á R G Y A I:

1. Igazgatósági, és
2. Felügyelő bizottsági jelentés az 1877. évi üzleteredményről.
3. A mérleg és a tiszta jövedelem iránti határozathozatal, az alapszabályok 20. §-a értelmében.
4. Igazgatósági előterjesztések

Mely közgyűlésre a t. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 16. §-a értelmében (szavazat jogát csak személyesen megjelenő oly részvényes gyakorolhatja, kinek részvénye 1877. év utolsó napjára nevére iratott és a közgyűlést megelőző nap déli 12 óráig a társaság pénztáránál szelvényeivel együtt letétetik.

Kelt Budapesten, 1878. február 8.
(Utánnymot nem díjaztatik).

Az igazgatóság.

Lapunk kiadó-hivatalában (Budapest, nádor-utca 14) megrendelhető:

A budapesti m. k. tudom. egyetem tanári karának alul-irt tagjai, egy hová-tovább érezhetőbb szükségesen akarván segíteni,

EGYETEMES PHILOLOGIAI KÖZLÖNY

kiadására vállalkoznak.

E folyóirat általában mindazon nyelvek és irodalmak tanulmányának akar rendelkezésre állani, melyeket az egyetemen s a középiskolában tanítanak; de a legnagyobb szükségget tartván szem előtt, főleg a görög, latin, magyar, német és francia philológiának akar ismertető és nyomozó segéde lenni.

E közlöny a szüneteket kivéve havonként 3 ivnyi füzetekben fog megjelenni.

Egy év folyamára való előfizetési ár 5 frt.

Az előfizetési díjak Weismann testvérek kiadókhöz (Nádor-utca 14. sz. küldendők.

Bálint Gábor,
Bartal Antal,
dr. Bászai Aurél,
dr. Budenz József,
dr. Goldziher Ignác,

dr. Greguss Ágost,
dr. Gyulai Pál,
dr. Hatala Péter,
dr. Heinrich Gusztáv,
dr. Mayr Aurel,

dr. Pasteiner Gyula,
dr. Télfy Iván,
Ponori Thewrewk Emil,
Vámbéry Ármin.